

Handläggare
Jonas Wilhelmsson
Pia Ehnhage
Anna Lindskog

Till
Äldrenämnden
Socialnämnden
10 juni 2014

Förslag till organisatorisk placering av anhörigkonsulenterna.

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden respektive socialnämnden godkänner förvaltningarnas tjänsteutlåtande om förslag till organisatorisk placering av anhörigkonsulenterna.

Eva Frunk-Lind
Direktör
Äldreförvaltningen

Gillis Hammar
Direktör
Socialförvaltningen

Sammanfattning

Äldreförvaltningen har i uppdrag att utreda anhörigkonsulenternas organisation i staden med inriktning mot en regionalisering. Då kommunen ansvarar för allt anhörigstöd inom socialtjänsten har äldreförvaltningen tillsammans med socialförvaltningen gemensamt arbetat fram ett förslag till regionalisering. Regional placering i fyra regioner föreslås och genomförandet överlämnas till stadsdelsnämnderna.

Ett regionaliserat anhörigstöd medför bland annat utökat kollegialt utbyte, utveckling av stöd till olika anhöriggrupper utifrån behov, minskad sårbarhet och en ökad möjlighet till utveckling av gemensamma arbetsmetoder och arbetssätt.

En sammankallande funktion för anhörigfrågor, som bl.a. har till uppgift att övergripande samordna och följa utveckling inom anhörigstödet, finns på äldreförvaltningen. I samband med en regionalisering bör även socialförvaltningen involveras i arbetet då anhörigstöd är en fråga för hela socialtjänsten.

Förvaltningarna anser att fördelarna med en regionalisering klart överväger eventuella nackdelar i form av exempelvis oro för minskad lokal förankring. Förvaltningarna ser det som möjligt för anhängkonsulenternas organisation att arbeta regionalt och att det finns erfarenhet av det arbetssättet redan idag.

Förvaltningarna pekar på vikten av att tydliggöra krav på funktioner, ansvar och uppdrag och att vid en regionalisering säkerställa det lokala samarbetet med stadsdelsförvaltningarna. Målgruppen för anhängstöd är vuxna anhängiga.

Bakgrund

Äldreförvaltningen fick i uppdrag i budget 2014 att utreda en regionalisering av organisationen för anhängkonsulenterna. Anhängstödet avser både socialtjänsten och äldreomsorgen. Målgruppen är vuxna anhängiga till: personer över 65 år, personer under 65 år inom socialpsykiatri, missbruk/vuxen, funktionsnedsättning, barn och ungdom samt ekonomiskt bistånd.

Stockholms stad har antagit ett program för stöd till anhängiga. Programmet bygger på regeringens proposition ”Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående” (2008/09:82). Av propositionen framgår att socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar eller stödjer närstående. Det är framförallt viktigt att förebygga att den anhängiga själv blir fysiskt och psykiskt utsliten. Av propositionen framgår även att stödet måste kännetecknas av individualisering, flexibilitet och kvalitet samt att personer som vårdar närstående ska bemötas med erkännande, respekt och delaktighet.

Riksrevisionens rapport: ” Stöd till anhängiga omsorgsgivare” (2014) pekar på en rad förbättringsområden inom det kommunala anhängstödet. Anhängstödet behöver utvecklas för att uppfylla intentionerna om ett individualiserat, flexibelt och kvalitativt stöd. I rapporten pekar man även på Socialstyrelsens kartläggning i vilken det konstateras att det finns stora skillnader mellan och inom kommuner.

För att tillgodose anhängstödet utifrån lagstiftningen och stadens program, säkerställa en likställighet över staden samt utöka samverkan behöver organisationen ses över. De insatser som idag utförs för att stötta anhängiga behöver fortsätta att utvecklas och utökas med bland annat uppsökande verksamhet.

Definitioner

Begreppen anhörig och närstående definieras som följer, närstående: den person som tar emot omsorg, vård och stöd. Anhörig eller annan person: den som ger insatser till en närstående. Annan person är någon utanför familjekretsen, t.ex. en vän eller granne.

Ärendet

1 juli 2009 infördes en ny bestämmelse i Socialtjänstlagen. Den innebär att kommunen ska erbjuda stöd för att underlätta för de som vårdar eller stödjer en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en person som har funktionshinder.

Det finns inget lagkrav på att det ska finnas anhörigkonsulenter men anhörigkonsulenterna är en viktig del i kommunens arbete med att stödja anhöriga, både för grupper över och under 65 år.

Av Stockholms stads program för stöd till anhöriga framgår att *"Stadsdelarna ska utforma organisationen på ett sådant sätt att de tillgodoser de anhörigas behov av stöd"*.

Antalet anhörigkonsulenter är idag 17, av dessa arbetar 8 enbart för äldreomsorgen och 6 för både äldreomsorgen och övrig omsorg. Dessutom arbetar 3 personer enbart för personer under 65 år.

En planeringsdag med stadens alla anhörigkonsulenter genomfördes i april med syfte att diskutera för och nackdelar med en regionalisering.

För att utveckla anhörigstödet och nå fler personer i målgruppen framkom bland annat att närhet till arbetsledare och chef är viktigt. Ensamarbete är en stor del av anhörigkonsulenternas vardag vilket ställer höga krav på en insatt och kunnig arbetsledare. Med en regionalisering kan kollegialt stöd och avlastning bli enklare vilket leder till en minskad sårbarhet. Det är även viktigt att arbetsledaren/chefen är intresserad av att driva frågan om utveckling av anhörigstödet, gärna med en tydlig budget. Vidare framkom att anhörigstödet behöver förankras i stadsdelarna för att nå en likställighet över staden.

Berörda avdelningschefer har via en enkät givits möjlighet att ge synpunkter på organisationen av anhörigkonsulenter. Avdelningscheferna var överlag positiva till regionalisering. 18 svar har inkommit varav 13 föredrar regional placering. En

föredrar lokal placering, en föredrar central placering, två lokal-region placering och en har ingen uppfattning om vilken placering som bäst gynnar anhörigstödet. Fördelarna som betonas är högre grad av likställighet över staden, ökad grad av specialisering mot fler målgrupper, mindre sårbarhet, samordningsvinster, ökad utveckling och ökad tillgänglighet för anhöriga.

Nackdelarna kan, enligt avdelningscheferna och anhörigkonsulterna, vara att anhörigkonsulenten kommer långt från stadsdelen och tappar lokal förankring och närheten till målgrupperna samt risk för ökad restid för att nå målgrupperna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen och socialförvaltningen.

Socialnämnden och äldrenämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor har tagit del av ärendet 2014-06 -04. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet 2014-06-03.

Förvaltningarnas synpunkter

Utredningen om regionalisering av anhörigkonsulenterna visar på flera fördelar. Det blir ett tydligt gemensamt uppdrag och möjlighet ges att täcka in fler målgrupper i de olika regionerna än vad stadsdelarna gör idag. Med regionalisering skapas förutsättningar för kollegialt stöd och handledning. Det innebär också att sårbarheten vid frånvaro minskar.

Regionaliseringen ger möjlighet att mer specifikt anpassa stadens stöd till olika anhöriggruppers behov.

Ett regionaliserat arbetssätt ställer höga krav på tydliga funktioner, tydligt ansvar, tydligt uppdrag och mål. Allt för att det lokala anhörigstödet ska utvecklas positivt och nå fler i målgruppen. Förvaltningarna ser fördelar med ett ökat samarbete framför allt i ökad likställighet, utarbetandet av lokala rutiner och möjligheter att hitta nya vägar att stödja anhöriga. Stödet till anhöriga kan genom regionaliseringen utvecklas och få ett ökat utbud, mer individualisering och flexibilitet samt utgå mer likvärdigt över staden och till olika grupper av anhöriga.

Som exempel kan nämnas att heminstruktörernas regionalisering har visat på god utveckling av metoder och kvalitet. Där ses även vikten av närhet till målgruppen som betydelsefull.

Det finns farhågor om att anhängkonsulenter kommer långt bort från sina nätverk vid en regionalisering men en regionalisering tillåter också en högre grad av specialisering i respektive region.

Den som utses till chef för en region har mandat och utrymme samt möjlighet att bedriva och utveckla anhängstödet.

Regionaliseringen innebär även en nystart för anhängstöd inom alla verksamhetsområden.

Sedan ett antal år har äldreförvaltningen en sammankallande funktion för anhängkonsulenter som arbetar för närstående över 65 år. I denna funktion ingår bland annat att övergripande samordna och följa utveckling inom anhängstödet. I samband med en regionalisering bör även socialförvaltningen involveras i arbetet då anhängstöd är en fråga för hela socialtjänsten. Förvaltningarna ser att de sammankallande funktionerna kan utvecklas ytterligare.

Redan idag arbetar några anhängkonsulenter regionalt med bland annat utbildningar, information och utveckling av arbetsätt. Förvaltningarnas uppfattning är att anhängkonsulenternas arbete med strategiskt övergripande frågor behöver stärkas.

För att staden ska kunna följa upp arbetet med anhängstöd finns behov av att utveckla verktyg för uppföljning och statistikuttag, både vad gäller direkt och indirekt stöd.

Bilaga

Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2012-2016.